Російські спецслужби використовують різноманітні методи для вербування українських дітей, намагаючись дестабілізувати ситуацію в країні. Серед найпоширеніших способів — залучення підлітків через психологічний тиск, маніпуляції та фінансові винагороди. Найчастіше на зв'язок виходять через соціальні мережі та месенджери, зокрема телеграм-канали. Ворог пропонує легкий заробіток за виконання простих завдань — від малювання графіті та розклеювання листівок до більш серйозних злочинів, як-от: підпалів автомобілів військових, трансформаторних підстанцій та відділень пошти.

**Важливо пам'ятати: пильність та відкрите спілкування з дітьми є ключовими умовами у запобіганні їхньому вербуванню.**

**Ознаки, на які варто звернути увагу:**

- **Фінанси і майно:** у дитини з'явилися дорогі речі, гаджети або кошти, походження яких вона не може пояснити.
- **Зміни в поведінці:** дитина раптово стала замкнутою, проводить більше часу в соціальних мережах, уникає розмов з дорослими про своє онлайн-життя.
- **Інтереси:** з'являється раптова зацікавленість військовою справою, політикою, критичною інфраструктурою.
- **Зв'язки:** нові знайомі, які можуть підштовхнути до протиправних дій.
- **Розмови про заробіток:** віра в «легкі гроші» через інтернет або незнайомих осіб.

**Рекомендації батькам:**

- **Контроль і спостереження:** будьте уважними до того, як дитина проводить час в інтернеті, у яких месенджерах та соціальних мережах спілкується, цікавтеся її новими знайомствами, особливо онлайн.
- **Відкрите спілкування:** підтримуйте довірливі стосунки з дитиною, цікавтеся її захопленнями та колом спілкування, щоб вчасно помітити загрози
- **Фінансова грамотність:** пояснюйте, що «легкі гроші» часто є обманом і можуть мати серйозні наслідки. А участь у протиправній діяльності завжди тягне за собою покарання, зокрема — позбавлення волі.
- **Цифрова безпека:** навчайте дитину бути обережною в соціальних мережах, не публікувати особисту інформацію, використовувати налаштування приватності та уникати контактів з незнайомими людьми. Навчайте розпізнавати фейки та маніпуляції.
- **Правова обізнаність:** розповідайте про відповідальність за злочини, зокрема в умовах воєнного стану. Наголошуйте, що за диверсію (ст. 113 Кримінального кодексу України) передбачено суворе покарання – до 15 років позбавлення волі або довічне ув'язнення. Окрім цього, відповідальність можуть нести й батьки.
- **Розпізнавання маніпуляцій:** розкажіть дитині про поняття вербування та пов'язані з ним ризики. Пояснюйте, яка інформація є секретною та які

наслідки її розголошення можуть бути. Навчайте критично ставитися до пропозицій швидкого збагачення та виконання «простих» завдань.

**Рекомендації освітянам:**

- **Інформаційна безпека:** проводьте заняття з медіаграмотності, критичного мислення, безпечної поведінки в соціальних мережах та месенжерах.
- **Запобігання вербуванню:** інформуйте учнів про методи вербування, ризики, правові наслідки за диверсійну діяльність. Говоріть про вразливість підлітків до маніпуляцій через бажання фінансової незалежності.
- **Патріотичне виховання:** формуйте в дітей ціннісні орієнтири, національну свідомість та відповідальність за свої вчинки.
- **Спостереження та реагування:** звертайте увагу на зміни в поведінці учнів, підозрілі знайомства та появу коштів або нових речей без пояснення.
- **Довіра та підтримка:** створюйте безпечний простір, де учні можуть вільно повідомляти про будь-які підозрілі ситуації або пропозиції.
- **Взаємодія з батьками та правоохоронцями:** у разі виявлення ознак вербування — негайно інформуйте батьків та відповідні органи.